

CSAPADÉKVÍZ GAZDÁLKODÁS A DOMBVIDÉKI TERÜLETEKEN

Előadó: **Dr. Engi Zsuzsanna osztályvezető**
Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
Szombathely, Vörösmarty u. 2. – H-9700

2018. július 4-6.

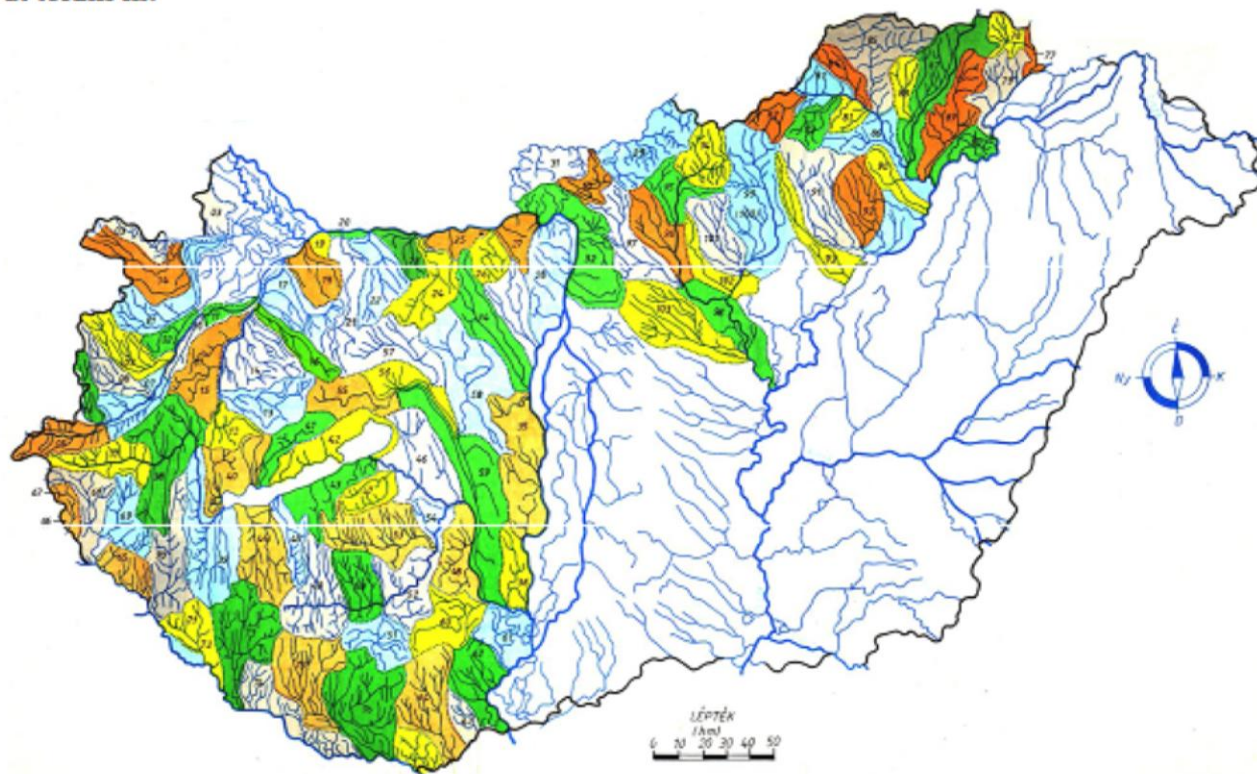
Dátum: **MAGYAR HIDROLÓGIAI TÁRSASÁG**
Helyszín: **XXXVI. ORSZÁGOS VÁNDORGYŰLÉS**
GYULA

53% DOMBVIDÉK

A lejtős dombvidéki (50%) és hegyvidéki (3%) vízgyűjtők hazánk területének mintegy 53%-át teszik ki.

A hegy- és dombvidéki kisvízfolyások vízgyűjtői (Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv)

53% DOMBVIDÉK - HELYZETELEMZÉS

A települések:

50%-a nem rendelkezik gazdasági programmal,

36% nem rendelkezik környezetvédelmi programmal,

59%-a településfejlesztési tervvel,

30%-a nem tervez fenntartási feladatot,

75%-uk helyi rendeletben szabályozza a település lakosainak fenntartási feladatait.

Nincsenek védekezési tervek (51%).

Beépítési tervek hiányoznak.

Veszélyeztetett területek térképi ábrázolása csak 25%-nak van.

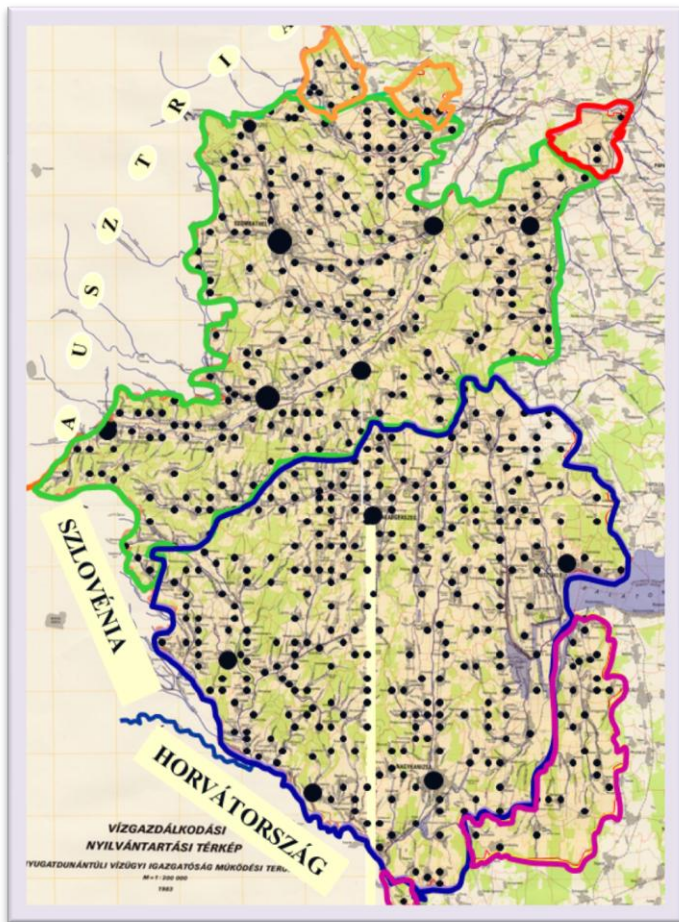
Hiányzik a kül- és belterület összhangja.

Jellemzően nem tervezik ezen művek fenntartását és karbantartását sem.

98% DOMBVIDÉK

Működési terület: 7584 km²

- dombvidék: 7459 km²
- síkvidék: 128 km²

Érintett megyék:

- Győr-Moson-Sopron
- Vas
- Zala
- Veszprém
- Somogy

Települések száma: 498 db

98% DOMBVIDÉK... Fontos ez?

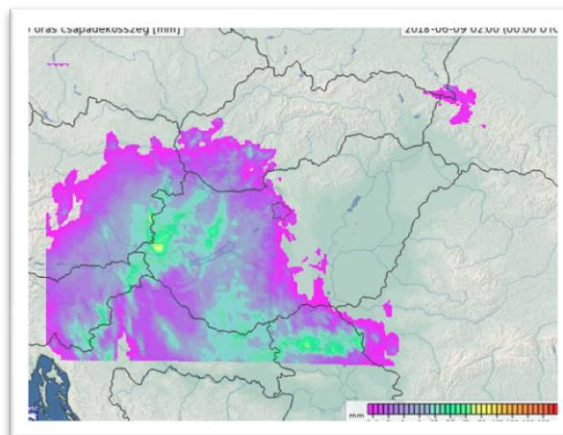
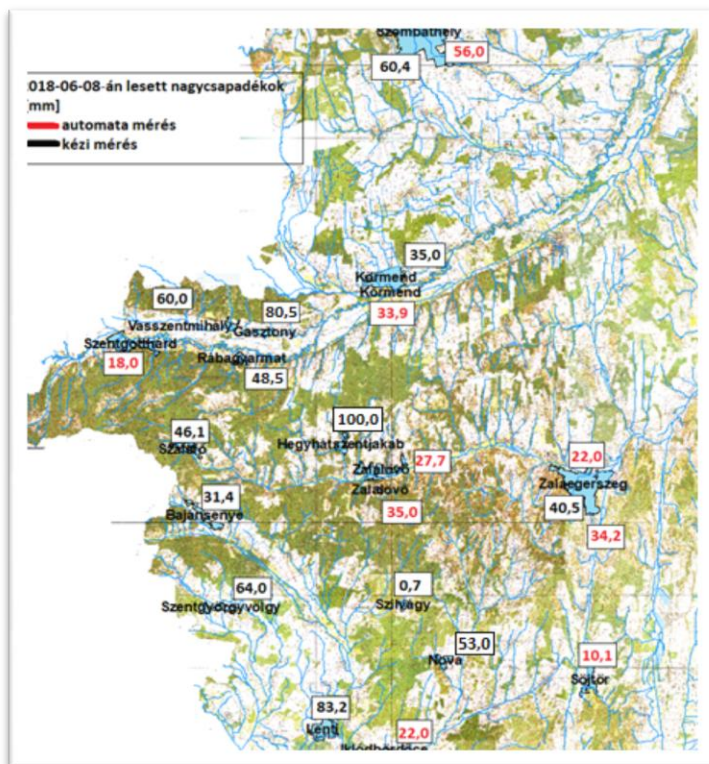
A dombvidéki településekről az utóbbi időben egyre több vízkár tartalmú bejelentés érkezik külterületi és belterületi településrészeket egyaránt érintve.

98% DOMBVIDÉK... Fontos ez?

2018. június 8-9. A csapadék nagy része kevesebb, mint két óra alatt hullott le, lokálisan 60-100 mm közötti értékeket mértek. Több, mint 60 db káresemény kivizsgálásában veszünk részt.

98% DOMBVIDÉK... Fontos ez?

A MI VÍZÜGYÜNK

MI TÖRTÉNT? EMBERI MULASZTÁS?

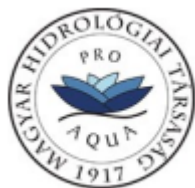
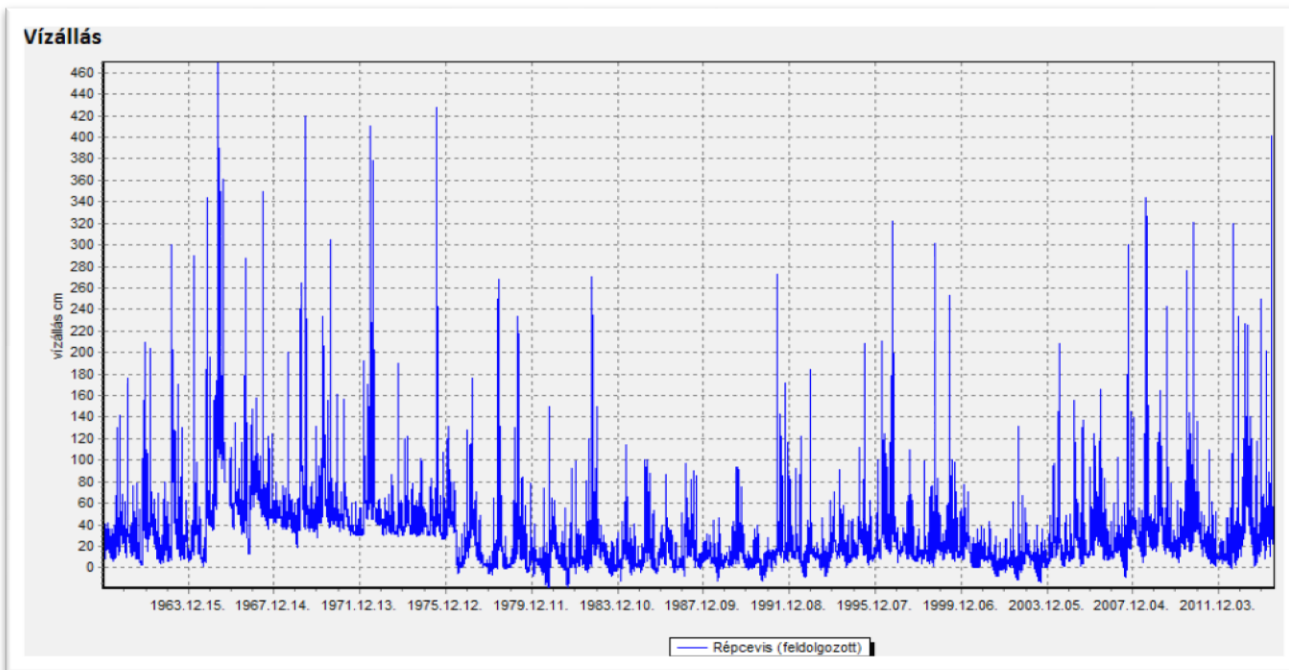
- A csapadékvíz-elvezető rendszerek, különösen a nyílt árokhálózatok fenntartottsága számos esetben kifogásolható.
- Hiányoznak a külterületi művek, mi lett velük?
- A belterületi vízrendezés célja a vizek minél gyorsabb levezetése, a vízvisszatartás és vízhasznosítás helyett.
- Hiányzik a kül- és belterületi vízgazdálkodás összhangja.
- A települések fejlődése, fejlesztése nem számol általában a városi vízgyűjtő lefolyási viszonyaiban keletkező változások következményeivel.
- Túl sok a felelős, a megosztott üzemeltetés.
- A tervezési színvonal elmaradott, elavult méretezési elvek.
- Hiányos jogi szabályozás.

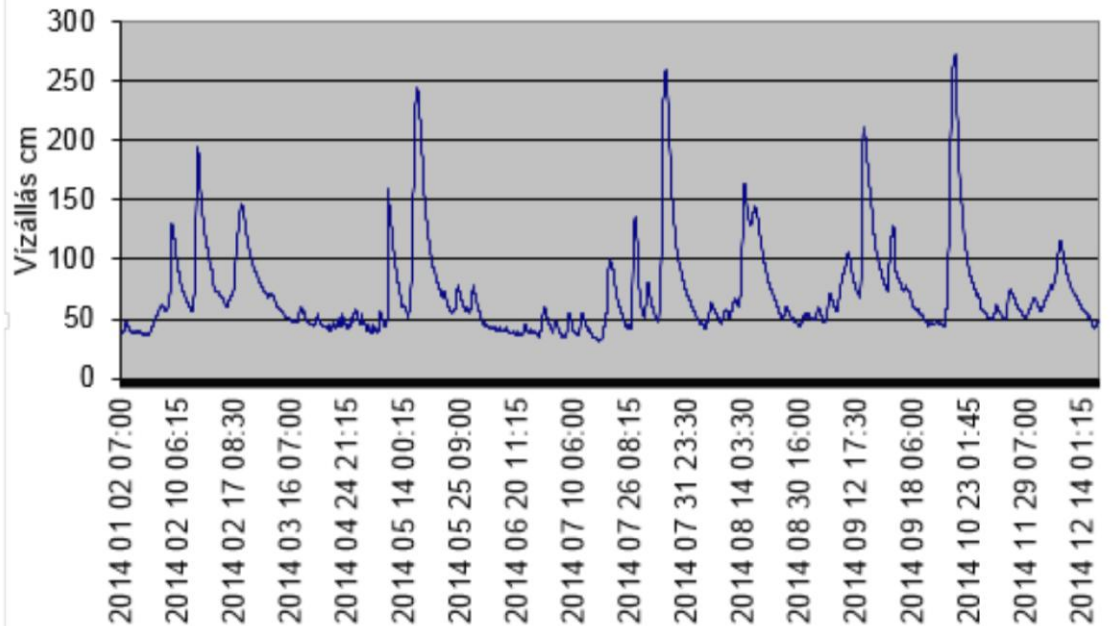
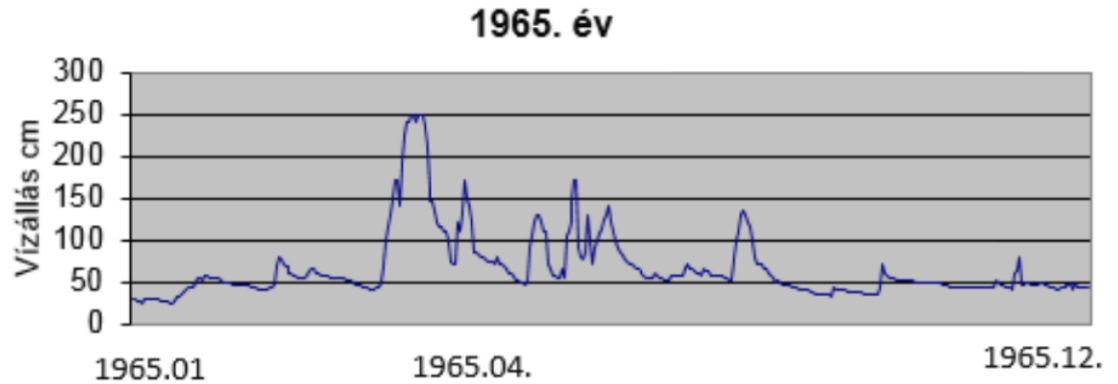
MI TÖRTÉNT? VÁLTOZIK AZ ÉGHAJLAT?

- 1965-ben volt a legjelentősebb árhullám a Répcén, de 1969-ben, 1972-ben és 1975-ben is magasabb árhullámok alakultak ki, mint ami a mostani volt.
- Az ausztriai tározók akkor még nem léteztek, így csak természetes tározódás alakulhatott ki.
- 1982-ben, 1991-ben valamint 1996-ban hasonló nagyságrendű árhullámok voltak Répcevisnél

MI TÖRTÉNT? VÁLTOZIK AZ ÉGHAJLAT?

A MI V

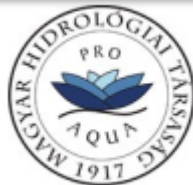

MINDEZ + A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSA MIT EREDMÉNYEZ A DOMBVIDÉKEN?

Az egyre gyakoribbá váló, heves csapadékok növelik

- a villámárvizek esélyét,
- a belterületi elöntések számát

MINDEZ + A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSA MIT EREDMÉNYEZ A DOMBVIDÉKEN?

Az egyre gyakoribbá váló, heves csapadékok növelik

- az eróziós jelenségek számát

KINEK A FELADATA?

- A dombvidéki településekről az utóbbi időben egyre több vízkár tartalmú bejelentés érkezik külterületi és belterületi településrészeket egyaránt érintve.
- A belterületi csapadékvíz elvezetés megoldását **többnyire önkormányzati feladatnak tekintjük**, azonban az eredmény nem lehet elfogadható megfelelő befogadó biztosítása nélkül. Ez pedig a legtöbb esetben túlmutat a települések hatáskörén.

JELLENLEGI JOGSZABÁLYOZÁS: 1

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról (Vgtv.)

- 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól
- 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló
- 324/2013. (VIII. 29.) Korm. rendelet az egységes elektronikus közműnyilvántartásról
- 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
- 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet az árvíz- és a belvízvédekezésről
- 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról
- 16/2016. (V. 12.) BM rendelet a közcélú ivóvízművek, valamint a közcélú szennyvízelvezető és - tisztító művek üzemeltetése során teljesítendő vízügyi és vízvédelmi szakmai követelményekről, vizsgálatok köréről, valamint adatszolgáltatás tartalmáról

JELENLÉGI JOGSZABÁLYOZÁS: 2

2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról

- 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól (Mötv.)

1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet Az országos településrendezési és építési követelményekről
- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- 1/1986. (II. 21.) ÉVM-EüM együttes rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről
- 5/2004. (I. 28.) GKM rendelet a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól
- 5/2010. (I. 28.) ÖM rendelet a belterületi belvízrendezési célok támogatása igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól

1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló

- 218/2009. (X. 6.) Korm. Rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól

JELLENLEGI JOGSZABÁLYOZÁS: 3

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény

10. § A megyei, a fővárosi, illetve a helyi védelmi bizottság az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést.

11. § (1) A megyei, fővárosi védelmi bizottság az illetékességi területén irányítja és összehangolja a helyi védelmi bizottságok, a főpolgármester, a megyei közgyűlési elnök, a polgármesterek katasztrófavédelmi feladatait.

(2) A megyei, fővárosi védelmi bizottság a felkészülés érdekében:

a) összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek jogszabályokban és szakmai irányelvekben meghatározott felkészülési feladatait,

b) irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét,

c) irányítja a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervező tevékenységet,

d) szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást,

e) gondoskodik más megyékkel és a fővárossal történő együttműködés, kölcsönös segélynyújtás feltételeinek biztosításáról,

f) szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a társadalmi szervezetek területi szintű együttműködését,

A katasztrófavédelmi szervek munkáját szabályozó BM OKF 52/2014. sz. intézkedésének vonatkozó előírásai

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény

TELEPÜLÉSI PONTSZERŰ VÍZKÁRESEMÉNYEK

A MI VÍZÜGYÜNK

NY...
1917 DE

JELLENLEGI JOGSZABÁLYOZÁS: 4

A termőföld védelméről 2007. évi CXXIX. törvény

36. § (1) A földhasználó erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szél-erózió (a továbbiakban: erózió) megakadályozása érdekében köteles

a) szántó művelési ágú földrésztelen

aa) a talajfedettséget szolgáló növényeket termesztani, és

ab) olyan művelési módot alkalmazni, amely a talaj szerkezetességének megóvásával, a talajtömörödés megakadályozásával, megszüntetésével elősegíti a csapadékvizek talajba jutását, és/vagy

ac) szintvonalas művelést folytatni;

b) ültetvény területen

ba) szintvonalakkal párhuzamos irányú telepítést végezni, vagy

bb) a sorközök fedettségét gyepesítéssel, talajtakarással biztosítani;

c) rét, legelő (gyep) művelési ágú földrésztelen

ca) fokozott gondot fordítani a talajt kímélő legeltetésre, valamint

cb) ahol a gyep- és talajvédelem követelményeinek nem felel meg, azt felújítással helyreállítani.

(2) Amennyiben az (1) bekezdésben írt kötelezettségek teljesítése sem alkalmas az erózió megakadályozására, úgy a földhasználó köteles

a) a művelési ágot megváltoztatni, vagy

b) gyep-, cserje- és erdősávot létesíteni, vagy

c) talajvédelmi műszaki beavatkozásokat, valamint létesítményeket alkalmazni.

(3) Az erózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatokat, gyep-, cserje- és erdősávokat meg kell őrizni.

JOGSZABÁLYOK: A KÖZUTAT SE FELEJTŚÜK KI!

A közúti közlekedésről szóló 1. 1988. évi I. törvény végrehajtásáról szóló 30/1988. (IV. 21.) MT rendelet

33. § (1) A közút mellett fekvő ingatlan tulajdonosa köteles

- a) gondoskodni arról, hogy az ingatlanáról a közútra föld, iszap, kő vagy egyéb anyag ne kerülhessen,
- b) saját költségén elvégezni az ingatlanán lévő fákon és növényzeten az út állagának védelme és a közúti forgalom biztonsága érdekében szükséges gondozási munkákat.

(2) Az (1) bekezdésben előírt kötelezettségek elmulasztása esetén az ingatlan tulajdonosát a közút kezelője a közlekedés biztonsága, illetőleg a közút állagának védelme érdekében szükséges intézkedések megtételére felszólíthatja, a felszólítás eredménytelensége esetében a közlekedési hatóság – a közút kezelőjének kérelmére – kötelezheti.

6/1998. (III. 11.) KHVM rendelet az országos közutak kezelésének szabályozásáról

1/A.§(1) A koncessziós szerződés keretében megvalósult és megvalósuló országos közutak kivételével az országos közúthálózat közútkezelői feladatait a Magyar Közút Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: Magyar Közút Zrt.) látja el, a Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központtal (a továbbiakban: KKK) kötött szerződés alapján.

Az Országos Közutak Kezelési Szabályzata (melléklet a 6/1998. (III. 11.) KHVM rendelethez)

4. *Út- és műtárgy üzemeltetési feladatok*

4.2. A közút kezelője köteles a közúton keletkezett forgalomra veszélyes helyzet megszüntetéséről, szükség esetén annak jelzéséről, az útszakasz lezárásáról és a forgalom eltereléséről a veszélyhelyzet észlelését vagy bejelentését követően haladéktalanul intézkedni. A közútkezelő intézkedéséről köteles a külön jogszabályban megnevezett, az üzemeltetési és karbantartási feladatok ellátására vonatkozó szerződéseket előkészítő és teljesítésüket ellenőrző szervezetet tájékoztatni.

4.7. Az útra került és a forgalmat akadályozó víz elvezetését a lehető legrövidebb időn belül meg kell kezdeni.

TELEPÜLÉSI PONTSZERŰ VÍZKÁRESEMÉNYEK

A MI VÍZÜGYÜNK

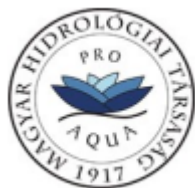

MINDEZ + A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSA MIT EREDMÉNYEZ A DOMBVIDÉKEN?

Az egyre gyakoribbá váló, heves csapadékok növelik

- a villámárvizek esélyét,
- az eróziós jelenségek számát,
- a belterületi elöntések számát

jelentős gazdasági kárt okozva a településeken.

„HELYES GAZDÁLKODÁSI GYAKORLAT” FELTÉTELRENDSZERÉNEK MEGHATÁROZÁSÁRÓL SZÓLÓ 4/2004. (I. 13.) FVM RENDELET

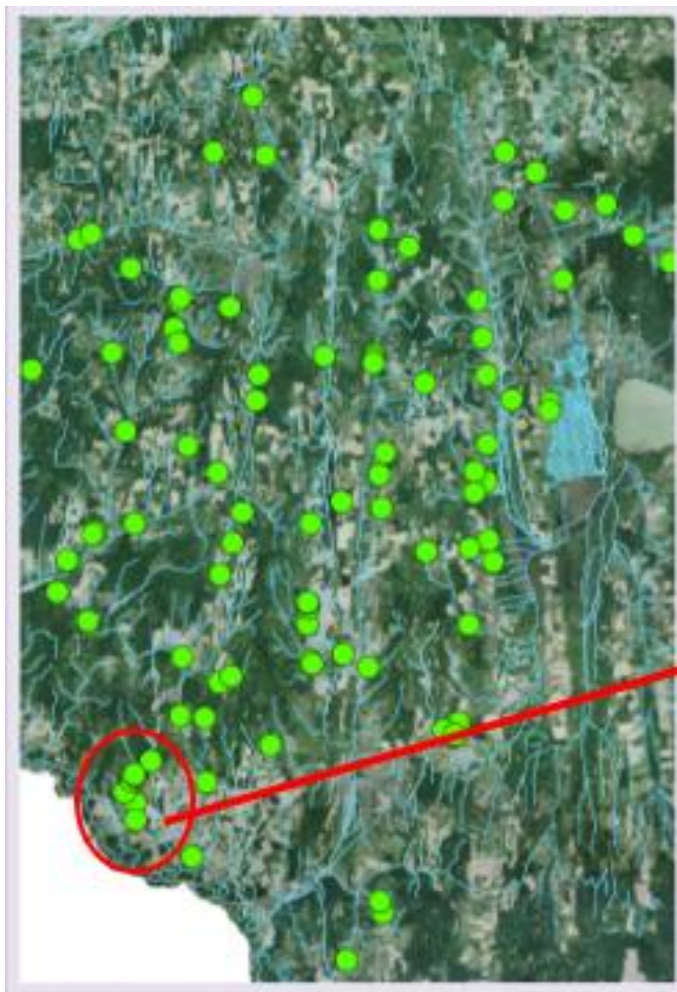
2. sz. melléklete tartalmazza a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” előírásait. A 7. pont taglalja a talajerózió megelőzésével kapcsolatos szempontokat:

- Erózióknak kitett területeken, tavaszi vetésű növények vetéséig talajfedettség biztosítása.
- **Erózióval veszélyeztetett területeken szintvonalas talajművelés alkalmazása.**
- **Erózió ellen kialakított teraszok megőrzése.**
- Tizenkét százaléknál nagyobb lejtésű területen kapás kultúrák termesztése tilos.
- Természetes talajvédelmet szolgáló meglévő zöld sávok (sövények, táblaszegélyek stb.) megőrzése.
- Talaj megnyitását eredményező művelést követően talajlezáró művelet alkalmazása.

DOMBVIDÉKI SAJÁTSÁG – ÉRKEZŐ HORDALÉK

**Zala megyében 90 helyen
azonosított sárfolyás,
Letenyén 7 helyen**

DOMBVIDÉKI SAJÁTOSÁG - ÉRKEZŐ HORDALÉK

A MI VÍZÜGYÜNK

DE HOL A PATAK, ÖVÁROK, HORDALÉKFOGÓ?

A MI VÍZÜGYÜNK

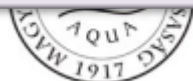

ELBIRTOKLÁS? PARTVONALKIJELÖLÉS? HOL A PATAKUNK?

A MI VÍZÜGYÜNK

DOMBVIDÉKI SAJÁTSÁG – ERRÓZIÓS JELENSÉGEK

A MI VÍZÜGYÜNK

„HELYES GAZDÁLKODÁSI GYAKORLAT” FELTÉTELRENDSZERÉNEK MEGHATÁROZÁSÁRÓL SZÓLÓ 4/2004. (I. 13.) FVM RENDELET

2. sz. melléklete tartalmazza a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” előírásait. A 7. pont taglalja a talajerózió megelőzésével kapcsolatos szempontokat:

- Erózióknak kitett területeken, tavaszi vetésű növények vetéséig talajfedettség biztosítása.
- **Erózióval veszélyeztetett területeken szintvonalas talajművelés alkalmazása.**
- **Erózió ellen kialakított teraszok megőrzése.**
- **Tizenkét százaléknál nagyobb lejtésű területen kapás kultúrák termesztése tilos.**
- Természetes talajvédelmet szolgáló meglévő zöld sávok (sövények, táblaszegélyek stb.) megőrzése.
- Talaj megnyitását eredményező művelést követően talajlezáró művelet alkalmazása.

DOMBVIDÉKI SAJÁTOSÁG – 12%-NÁL NAGYOBB LEJTÉS - HOL FOG KIALAKULNI SÁRFOLYÁS?

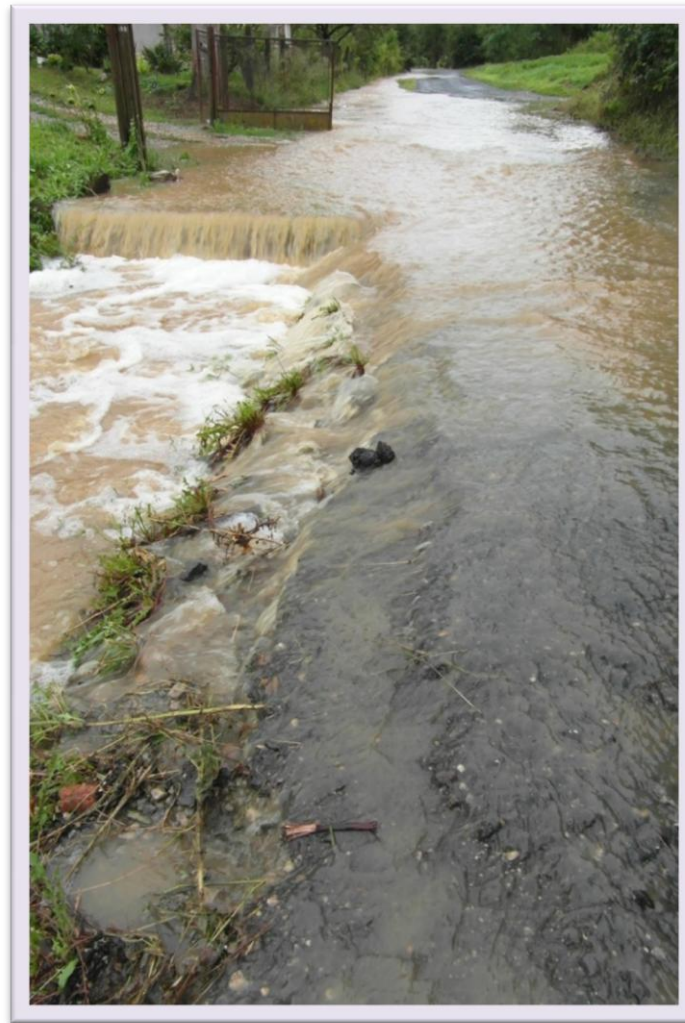
A MI VÍZÜGYÜNK

DOMBVIDÉKI SAJÁTOSÁG – SÁRFOLYÁS EREDMÉNYE

- veszélyes útpálya,
- megsérült útburkolat,
- feliszapolódott átereszt,
- eltömődött árok,
- bizonytalan állapotú befogadó,
- nem működő rendszer

VÉLEMÉNY?

A terület csapadékvíz elvezetési problémáit elsősorban nem a befogadó vízfolyások okozzák.

- A településeken nem megoldott a belterületi csapadékvíz elvezetés. **Hiányoznak az övárkok**, amelyek a domboldalról lefolyó vizeket vezetnék el a belterületek megkerülésével a befogadó vízfolyásokig.
- A vízfolyások nem a rendszeressé váló nagy intenzitású csapadéktesvékenységek következtében a mezőgazdasági területekről **bemosódó hordalék** elvezetését szolgálják.
- A hosszú távú megoldást ilyen esetekben a település belterület-külterület határára tervezett hordalékfogó, vagy sankolótér jelentené, aminek fenntartásába az érintett gazdálkodók bevonását javasoljuk, tekintettel arra, hogy a Vízügyi Igazgatóságok fenntartási kötelezettsége a közérdek mértékéig terjed. A patakok iszapolása a fentiek miatt nem jelent hosszú távú megoldást.

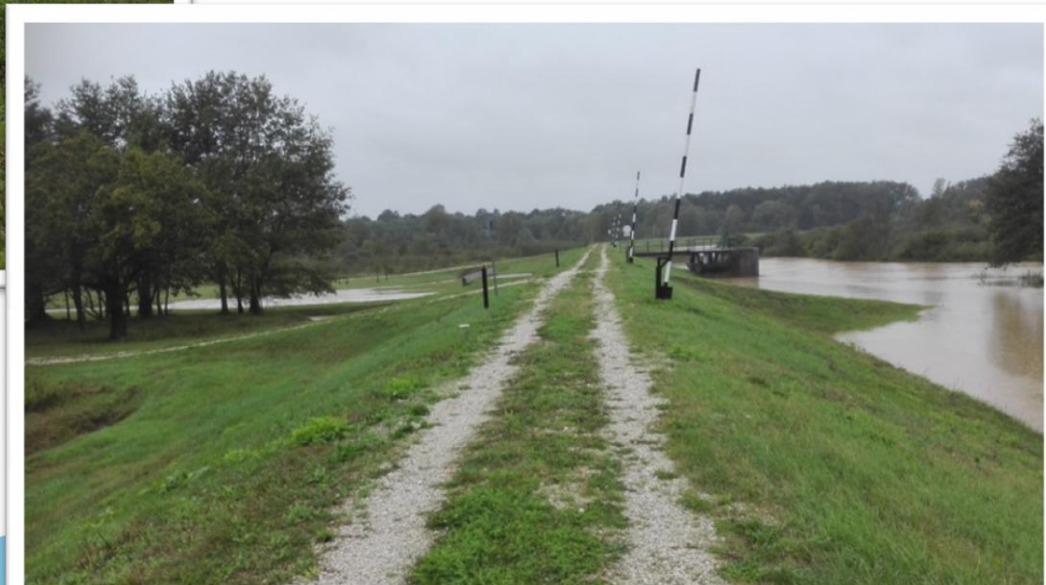
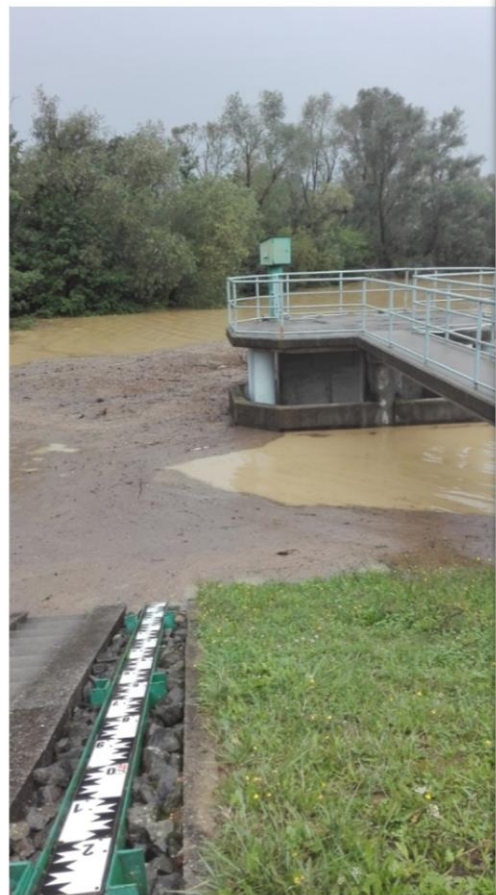
VÉLEMÉNY?

- Gyakori jelenség a vízfolyások partján kiépített megközelítő út, melynek nincs aszfalt burkolata és vízelvezető útárka, így a nagy sebességgel folyó csapadékvíz a burkolatot megkezdja és hordalékkal telehordja a vízfolyások medrét.
- A települések vízkárelhárítási tervei elavultak, illetve nem állnak rendelkezésre. Az illetékes polgármesterek helyi vízkárelhárítási fokozat elrendelésére jogosultak, de terv hiányában ezt nem tudják megtenni. Gyakori eset, hogy Igazgatóságunk Vízkárelhárítási ügyeletére sem érkezik meg a bejelentés, csak utólag szerzünk tudomást a megtörtént káreseményről a Vis major bejárásokra szóló meghívókból.
- Álláspontunk szerint a patakok állapota nem befolyásolja a kialakult havária helyzetet, mert a helyi vízkár eseményeket a rövid idő alatt lehullott nagycsapadékok, valamint a területre jellemző domborzati viszonyok határozták meg.

ÉRKEZNEK A VILLÁMÁRVIZEK

A MI VÍZ

ÁRVÍZCSÚCS-CSÖKKENTŐ TÁROZÓINK

Góri árvíztározó
Gyöngyös (Lukácsházi) árvíztározó
Kerka árvíztározó
Kebele árvíztározó

AMI

KÖSZÖNÖM A FIGYELMÜKET!